

Cronici Bucureștene

Julie

Am scris *Julie* d'asupra rîndurilor ăstora, aișii ar fi scris *Juliu* ; dintre aceste două numiri, eu prefer... pe a treia : *luna lui Cuptor*, cum o porecleau părinții noștri mai pe romînește, mai pitoresc și mai neme-rit. Curat cuptor ! Acei despre care merge vorba că „se hrănesc cu su- doarea poporului“, știu că or să se îngrășe în vara asta, fiindcă niciodată alimentul acesta—urît aliment !—n'a fost mai în abundență.

Pe o asemenea căldură nu-i de mirare că chiar secretele de Stat transpiră, și așa aflară că ne-am împăcat cu Grecii, ceea ce era fi- resc dealtminteri, dat fiind că la o temperatură atît de ridicată toate cor- purile intră în *fuziune*. Să ne bucurăm că relațiunile noastre comerciale cu Grecia s'au restabilit, că România va continua să exporteze în Grecia moșteniri de milioane, iar nouă Grecia ne va da în schimb țiri, mastică de Hio, administratori de moșii și... Injurături ; Domni fanarioți se știe că nu mai importăm, Romîni refuzînd să mai consume astfel de marfă.. Să ne bucurăm și să salutăm evenimentul cu căldură, firește cu o căl- dură de 30 grade la umbră. Nu doară că întreruperea pacinicelor rapor- turi dintre România și Grecia putea să aibă urmări prea primejdioase.. Oricît de belicoși am fi fost și noi—popor de uscat muntos—și Grecii— popor de mare,—nu ne dădea voie să ne batem... Geografia ; precum Istoria naturală nu îngăduie ciocniri războinice între șoimul care înnoată în valurile profunde ale norilor și între guvidia ce zboară 'n fundul pră- păstioaselor ape. Prin urmare, șoim romîn și guvidie hellenă, dacă nu din dragoste, împrieteniți-vă măcar pentru motivul că un contact vrăjmă- șesc între voi nu e cu putință.

Și iată cu.n împăcarea romîno-greacă ne-a vîrit în diplomație, iar diplomația ne conduce în mod firesc la Ambasadori.

Grădina Ambasadori,—unde joacă o trupă cu multe elemente de valoare, sub conducerea artiștilor Nottara și Niculescu-Buzău,—cu toate că mult mai vastă decît celelalte grădini, Rașca și Oteteleșanu, la un loc, este totuși mereu tixită de public, mulțumită negreșit și jocului ar- tiștilor, și atracțiunii unor spectacole picante și înveselitoare, dar mai cu seamă ieftinătății prețurilor de intrare. Dealtminteri, și celelalte grădini

pomenite fac excelente afaceri. Faptul acesta vădește tot mai mult nevoea întemeerii unui mare teatru popular în București. Singur, Teatrul Național nu poate îndestula nevoia de artă, din an în an mai puternică, a populației. Teatrul Național cultivă un gen de piese mai totdeauna superior nivelului intelectual al marelui mulțimi. Și apoi, el este și neaccessibil acesteia prin prețurile prea mari, și uneori chiar scandaloase, la reprezentațiile date de stele ale scenelor din streinătate, ba chiar de nebuloase obscure, care speculează fără sfială nevindecabila slăbiciune a protipendadei noastre pentru tot ce poartă etichetă exotică și în deosebi franțuzească. Artele în general, cea dramatică în special, nu trebuie să fie socotite ca niște juvaericele inutile și costisitoare, menite să împodobească numai un grup restrâns de ghiftuiți. Teatrul se cade să fie întrebuițat ca un mijloc de căpetenie pentru cultura și educația poporului, sau chiar numai pentru desfătarea lui, căci e atât de înfărcat de petreceri bietul popor și atât de copleșit de nesfârșitele griji ale asprei lupte pentru traiu! Dacă nu putem să dăm plebei *panem*, să-i oferim măcar *circenses*, bine înțeles distracții de o ordine morală ceva mai ridicată decît jocul ruletei dela expoziție. Cînd sufletul e plin de mulțumiri, stomacul gol e totdeauna mai îngăduitor.

Să nu se creadă, însă, că îmbulzeala publicului la teatrele de vară însemnează că viața bucureșteană în luna trecută a fost un lanț de veselii; porecla de București a Capitalei nu derivă, vai, dela cuvîntul *bucurie*, ci dela numele modestului cioban Bucur, a cărui existență umilă desigur că nu era din cale-afară veselă. Capitala are și ea grijele, nevoile și emoțiile ei. Printre acestea, una care-o frămîntă mai mult la începutul fiecărei veri este buclucul examenelor școlare. S'a mai desființat și s'a mai simplificat pe ici pe colo examenul, dar—asemenea hîcrei legendare cu capete nenumărate—tot i-au mai rămas monstrului dîstule limbii (mai ales *limbi moarte*) cu care să învenineze o lume întreagă. Și nu numai lumea celor mici,—căci necazurile și preocupările copiilor se răsfrîng mai intens asupra părinților decît asupra odraslelor lor. Iacă, de pildă, am doi buni prieteni care, în acest moment, înfățișează un contrast caracteristic: figura înveselitorului artist comic Brezeanu e sumbră ca o dramă de Ibsen, iar chipul tragedianului Nottara e mai jovial ca o comedie de Labiche. Pricina: examenele. Băiatul lui Brezeanu a rămas repetent în clasa a cincea liceală din cauză că n'a căpătat notă bună la muzică, studiu la care nu știu de ce nu se admite corigența; iar fiul maestrului Nottara a absolvit *magna cum laude* cursurile clasei de vioară a Conservatorului. Fără îndoială, nu am pretenția că aceste două evenimente au o importanță istorică prea mare. Am înregistrat, totuși, catastrofa lui Grigoraș al lui Brezeanu și triumful lui Costică al lui Nottara, numai cu scopul de-a arăta cetitorilor un nou caz de confirmare a legilor eredității. În adevăr, nu mă mir că junele Nottara are talent muzical, de cînd am citit în „Viața Rominească”, într'un articol despre teatrul în Bucovina, că actualul eminent interpret al lui Macbeth și Don Salluste, cînd a debutat pe scenă, „a excelat ca cîntăreț” în opereta

Choufleury! Maestrul Nottara tenor leger?! Nottara, pe care nu l'am auzit în viața mea măcar șuerînd un crîmpeiu de arie!?. „Ce blăstămăție“, vorba favorită a maestrului. Și totuși, așa a fost, că de n'ar fi, nu s'ar povesti în „Viața Romînească“. Bine a făcut Nottara că a renunțat la prima sa vocație și a trecut-o pe numele valorosului său unic moștenitor, fiindcă tare mă îndoiesc că în operă ar fi putut ajunge la do-diezul la care a ajuns în tragedie. Intrucît privește cazul Brezeanu, teoria eredității se adeverește și mai limpede. Amicul meu Brezeanu, care pentru verva sa comică strălucitoare a fost cu drept cuvînt supranumit de intîmi „candelambrul Teatrului Național“, suferă de o lipsă de voce așa de fenomenală, încît chiar urechile ghetelor mele sînt mai muzicale decît acele pe care le poartă, la dreapta și la stînga, simpaticului său cap. Odată, Brezeanu, într'o piesă, avea de cîntat un recitativ de vre-o cinci-șese măsuri, citeva duzini de note așa de ușoare, încît cel mai puțin talentat mierloiu al unui bărbier, le-ar fi memorizat în citeva ore. Ei bine, Brezeanu a studiat teribilă bucată muzicală o lună întreagă, și cu ce griji, și cu ce bătaie de cap și palpație de inimă, și cum urlau toți cîinii din mahala cînd făcea el repetiție,—dar în sfîrșit a reușit s'o învețe. Cu un moment înainte de reprezentație, o fredona exact între culise; însă cînd a apărut pe scenă, vai! d'odată s'a apucat să cînte un soi de compoziție muzicală proprie, care aducea după unii cu „Deșteaptă-te Romine“, iar după alții se aseamăna cu marșul nupțial din Lohengrin, controversă pe care rămîne s'o rezolve viitorii istoriografi ai teatrului romînesc, de oarece contîmporanii aveau altceva mai bun de făcut: se tăvăleau de ris... Nu fii, deci, supărat, Brezene, că Grigoraș a rămas repetent din cauza muzicii; din potrivă, felițată-te: el e un demn fiu al tatălui său. Imbrățișează-l și—modificînd puțin faimosul clișeu din vechile melodrame—strigă: O da, Dumnezeuule mare, îl recunosc! El e fiul meu! *Lipsa de voce a singelui* nu mă poate înșela!

... Dar iată că eu însumi aud parcă, dacă nu vocea singelui, dar vocea cerneii care mi strigă ironic:—De asemenea bagatele te ocupă d-ta în „Cronicele Bucureștene“, domnule? Ce? Grigoraș și Costică au devenit eroii zilei? Vorbește-ne, stimabile, de d. Sturdza, de d. Carp, de d. Brătianu, de d. Filipescu! Vorbește-ne de cei care fac seninul și ploaia în țara asta, iar nu de niște asemenea personalități protoplasmice!

Vocea cerneii mele, voce neagră, (căci sînt și *voce albe*) n'are dreptate. În momentul de față, la București, d-nii Sturdza, Carp, Brătianu, Filipescu, etc. nu mai însemnează nimic. Căldura caniculară ce ne bîntue i-a evaporat pe toți. Nu se mai pomenește nimic nici chiar despre d. Stere, nici chiar despre el, care a deținut timp de o lună recordul popularității în presa opoziționistă. „Incendiarul“, cum îl botezase această presă, e lăsat acum în pace de toți ca să-i tîhnească omului o vilegiatură cu trudă cîștigată, e lăsat în pace fiindcă în vremurile astea opinia publică este preocupată de un „incendiar“ ceva mai mare ca d. Stere, și anume de unul domnul Soare.

Domnul Soare e pretutindeni. El pătrunde în colibă ca și în palat, nu cruță de prezența sa nesuferită decît pușcăriile și pivnițele, totuși n'aș îndrăzni să vă recomand aceste domiciliu. Domnul Soare înflăcărează mulțimile ca cel mai periculos instigator, cu singura deosebire că, în loc să te răscoale, propaganda lui înfocată te'nmoaie și te lenevește. Domnul Soare, în Iulie, e mai autocrat decît un Țar. El pocnește doar odată din knutul său împletit din fire de plumb topit, și cu toții, mari și mici, nababi și pîrlîți, ne supunem ca niște cățeluși dresați poruncii stăpînului atotputernic.—„Nu mai faceți politică! Nu mai faceți literatură! Nu vă mai faceți slujba! Nu mai faceți nimic! Cel mult, faceți... băi!” Așa ne ordonă domnul Soare. Și n'avem încotro. Zădarnic încercăm să ne luăm cu binișorul pe lingă Cucoana Umbră ca să-l înduplece pe domnul Soare să fie mai milostiv cu noi. Dacă pe d. Soare îl găsești pretutindeni, pe cucoana Umbră n'o întilnești nicăeri la București în Iulie. Probabil că s'a dus și ea ca toate cucoanele pe la Sinaia, Slănic, Aix-les-bains sau Ostanda. E mai lesne să descoperi quadratura cercului, talentul madam Smari, e mai ușor să descoperi chiar statueta lui Lascar Catargiu care de mai bine de un an stă biata acoperită cu un cearșaf așteptîndu-și inaugurarea, decît să descoperi umbră în București. Și iată, îmi veni o idee, pe care nu ezit s'o calific genială :

O, capitaliști americani, englezi și nemți, decît să vă băgați capitalurile voastre în petrolul românesc, afacere care nu poate să vă dea decît un meschin profit de 10.000 la suta de lei—dați-mi mie milioanele voastre ca să le vir într'o întreprindere înmîit mai rentabilă. Vreau să creez, pe timpul verii, mine de umbră în București! Umbra e un articol de consumație de prima necesitate în acest timp. Ahțiați de umbră, Bucureștenii n'au decît palidele șuvițe de umbră, proectate pe trotuare de felinare slăbănoage și de arbori rahitici. Ei bine, domnilor capitaliști streini, să le vindem umbră Bucureștenilor! Să le-o vindem scump de tot, căci în ce altă constau comerțul și industria inteligentă, decît în exploatarea fără milă a necesităților celor mai riguroase ale vieții? Să vindem metrul pătrat de umbră cu o mie de lei bunăoară. Nu vă ispitește gheșeftul. ce vă propui? Iar sistemul prin care o să vă procur eu o mină inepuizabilă de umbră, rămîne firește secretul meu de invențiune, pînă ce'mi veți vărsa fondurile voastre. Pe urmă, vom vedea: o să furnizez atîta umbră, încît—cum se întîmplă adesea în afacerile astea financiare prezentate ca mărețe—consiliul de administrație o să fie cel dintăiu care să stea *la umbră*.

.... Inșă, depășii deja spațiul pe care „Viața Romînească” îl consacra „Cronicilor Bucureștene”, fără ca să fac... o „Cronică Bucureșteană”.

Degeaba mă dojeniți, domnilor directori ai revistei: mi-e cu neputință. Ca să faci o „Cronică Bucureșteană”, trebuie—nu-i așa?—să existe o viață bucureșteană, iar ca asemenea viață să fie, trebuie mai întăiu să existe un București. Ori, Bucureștii, în clipa cînd scriu rîndu-

rile acestea,... s'a mutat din București. Bucureștiul e la Sinaia, la Slănic, la Govora, la Mamaia, numai în preajma Dîmboviței nu. În București nu mai zărești pe Calea Victoriei decît muscali cu cauciuc în disponibilitate, pe ilustrul filosof Bondreanu, cel care umblă cu o umbrelă într'o mîină și cu un baston în cealaltă, cu jobenul îndoliat deciteori moare cite-un cap încoronat, și cu șoșonii în picioare chiar în toiul lui Cuptor, și—înfine—pe subsemnatul.

Dar și eu îmi pregătesc calabalîcul și o s'o șterg pentru o lună la Constanța. În August, niște cronici cu adevărat „bucureștene“ nu se pot scrie decît la Constanța, întocmai cum veritabila brînză de Brăila nu se poate găsi decît la Severin, iar căciulele de Astrahan și pielea ru-sească, cea mai autentică, se fabrică la Viena.

G. Ranetti

